

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

novembar 2018. godine

Bilten broj 31/2018

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	6
Razvojni, realni, uravnoteženi budžet – koga nema	6
Uštede u javnim preduzećima ili mnogo buke ni oko čega	8
Nema rušenja - nema ni asistencije policije.....	9
Kupovina glasova	10
Spisak neizvršenih rešenja	11
Bavi li se predsednik Srbije direktorima javnih preduzeća	11
Inicijative i analize	12
Zakon o lobiranju	12
Da li je SNS u kampanji imala baze podataka o građanima	17
Otvoreno pismo Odboru za kulturu i informisanje	21
Saopštenja.....	22
Poreska uprava neosnovano odbija da dostavi podatke o kontroli u medijima.....	22
Konferencije	23
Inspekcije i mediji.....	23
O Nacrtu zakona o javnim nabavkama	24
Antikorupcijsko savetovalište ALAC.....	26
REM	26
Prosvetna inspekcija	26
Mediji	27
Kad poziv predsednika promeni sve i - "preskoči" institucije	27
Tužilaštvo ne reaguje na višemilionsku zloupotrebu sredstava	28

Aktivnosti

Rukovodioci radnih grupa Nacionalnog konventa za EU, na poziv ambasadora Delegacije EU u Srbiji, Sema Fabricija, predstavili su 15. novembra stanje u pojedinim oblastima važnim za pregovore Srbije i EU. Predstavnik Transparentnosti, Nemanja Nenadić, objasnio je koja su ključna dešavanja u vezi sa poglavljem 5. Kada je reč o oblasti javnih nabavki, nakon dugogodišnjeg čekanja, pojavio se nacrt novog Zakona o javnim nabavkama. Ovaj nacrt je predstavljen članovima radne grupe za poglavlje 5, a u vrlo otvorenoj raspravi nevladine organizacije su imale priliku da suoče svoje stavove sa direktorkom Uprave za javne nabavke, Sandrom Damčević, i da iznesu predloge za nova rešenja. Predstavnice UJN su iznele pozitivna mišljenja o pojedinim predlozima civilnog društva.

Sem Fabrici @FabriciSem · Nov 15
Good and informative meeting with the National Convention on the European Union. Empowerment and advocacy of the civil society remain fundamental prerequisites to ensure a successful and credible accession process.

(foto: <https://goo.gl/Df83ch>)

Ovaj susret je potvrdio da Srbija ima visok stepen usaglašenosti pravila o javnim nabavkama sa relevantnim direktivama EU. Međutim, problem je neretko to što se direktive ne prenose na adekvatan način u pravni sistem zemlje. Tako, primera radi, u novom nacrtu ZJN se govori o monitoringu koji sprovodi UJN, što je termin koji drugi zakoni u Srbiji ne poznaju, dok s druge strane, ostaje nedorečeno ko vrši unutrašnji i inspeksijski nadzor u smislu Zakona o državnoj upravi.

Kad je reč o drugoj bitnoj oblasti, javno-privatnim partnerstvima, pomaka nema. I dalje se ne zna kada bi mogle da budu otvorene za javnu raspravu dugo očekivane izmene zakona.

U praksi, problemi sa primenom pravila su veliki. Najveći je svakako to što se na najveće infrastrukturne projekte primenjuju izuzeci, usled čega nema ni nadmetanja ni transparentnosti. Time se direktno narušavaju i načela na kojima počiva evropsko pravo u ovoj oblasti. Posle više aranžmana te vrste koje je Srbija zaključivala sa Kinom, UAE, Rusijom, Azerbejdžanom, sada imamo situaciju da se pojavljuju i novi akteri, kod izgradnje puteva – firme iz SAD i Turske, uz pozivanje na međudržavne sporazume koje imaju sa Srbijom.

Drugi veliki problem kod javnih nabavki jeste nekažnjivost. To je posledica neusaglašenosti pravila u ZJN i Zakonu o prekršajima, ali i odsustva reakcije javnih tužilaca u slučajevima sumnji da su svesno počinjene zloupotrebe u vezi sa javnim nabavkama.

Treći krupan problem za ovu oblast jeste nedovoljna transparentnost. To se posebno pokazalo u vezi sa ugovorima o JPP i koncesijama, gde, kao u slučaju nedavno date koncesije za Aerodrom Beograd, nisu dostupni čak ni oni aneksi za koje se izričito navodi da ne predstavljaju tajnu. Nije dostupna ni studija opravdanosti koja bi pokazala zašto je koncesija bolje rešenje od alternativa za razvoj AB.

Transparentnost Srbija predstavila je 30. novembra istraživanje čiji je cilj bio da utvrdi da li inspekcije postupaju nepristrasno ili su zloupotrebljavane radi pritiska na medije, odnosno njihove osnivače i izdavače, i na druga pravna lica - oglašivače ili potencijalne oglašivače u medijima. Pored toga, istraživanje se bavilo i pitanjem transparentnosti rada inspeksijskih organa, kao preduslovom za javnu kontrolu i utvrđivanje eventualne pristrasnosti u kontroli privrednih subjekata. Detaljnije u poglavlju "Konferencije".

U okviru projekta "Podrška izradi Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP) u Novom Pazaru", održane su četiri sednice radne grupe - 6, 7, 26. i 27. novembra. Završen je nacrt LAP-a i početkom decembra očekuje se objavljivanje prečišćenog teksta i otvaranje javne rasprave, kako bi do kraja godine skupština usvojila plan. Potom sledi postupak imenovanja komisije koja će sprovesti izbori članova tela za praćenje sprovođenja LAP-a.

U vezi sa lokalnim antikorupcijskim planovima jeste i informacija da smo u novembru obavešteni da nas je USAID na konkursu odabrao da podržimo pet gradova u Srbiji u postupku izrade njihovih planova. Novi LAP-ovi će se raditi u Raški i Vranju, postojeći, koji nisu u skladu sa Modelom Agencije za borbu protiv korupcije, biće revidirani u Sjenici i Vrnjačkoj Banji, dok će u Šapcu TS pružiti podršku telu za praćenje sprovođenja LAP-a koje je nedavno formirano.

Transparentnost Srbija poslala je, u ime 60 organizacija i medija, pismo Odboru za kulturu i informisanje Narodne skupštine Republike Srbije u vezi sa izborom novog poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Tekst dopisa možete pogledati u poglavlju "Inicijative i analize".

Direktori sedam organizacija koje su okupljene u koaliciju prEUgovor su se na poziv predsednice Pregovaračkog tima Srbije za pristupanje EU, Tanje Mišćević, sastali u Vladi Srbije sa ključnim predstavnicima Vlade za pregovaračka poglavlja 23 i 24. Sastanak je održan kako bi se razmotrili mogući vidovi saradnje u vezi sa ALARM izveštajima koje prEUgovor objavljuje dva puta godišnje, kao i pojedine tačke neslaganja predstavnika Vlade sa zaključcima i preporukama iz poslednjeg objavljenog ALARM-a. Sastanku su, između ostalih prisustvovali pomoćnici ministara pravde unutrašnjih poslova, Čedomir Backović i Zoran Lazarov.

Članovi Radne grupe Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji za Poglavlje 5 – Javne nabavke razgovarali su sa predstavnicima Uprave za javne nabavke o Nacrtu zakona o javnim nabavkama. Sastanak, održan 8. novembra u Kući ljudskih prava, otvorio je **Nemanja Nenadić**, koordinator Radne grupe i programski direktor Transparentnosti Srbija. Detaljnije u poglavlju "Konferencije".

U petak, 23. novembra, programski direktor Transparentnosti, Nemanja Nenadić, susreo se sa ekspertima Saveta Evrope, među kojima su bili italijanski sudija Francesco Crisafulli i Jovan Nicić, ekspert u oblasti borbe protiv korupcije, u vezi sa izradom smernica za sprečavanje neprimerenog uticaja na sudije. Nenadić je tom prilikom ukazao na nalaze iz studije Sistem društvenog integriteta 2015, nalaze istraživanja o političkim uticajima na sudije, tužioce i policiju, kao i nalaze praćenja napretka Srbije u vezi sa poglavljem 23 koje se odnosi na pravosuđe. Pored političkih pritisaka na rad sudija, tema su bili i drugi vidovi nedozvoljenog uticaja, koji dolaze od finansijskih moćnika na čije interese utiču sudske odluke, uticaja koji dolazi od kriminalnih grupa, uticaja koji na rad sudova imaju pritisci koji dolaze iz medija i drugo. Nenadić je posebno istakao značaj mehanizama za otkrivanje i kažnjavanje lošeg rada u pravosuđu gde bi znatno aktivnija trebalo da budu upravo tela koja postoje unutar samog pravosuđa (mehanizam disciplinske odgovornosti), kao i na potrebu jačanja sistema za zaštitu uzbunjivača unutar pravosuđa.

Saradnik TS Zlatko Minić 28. novembra predstavio je Lokalni indeks transparentnosti (LTI) na okruglom stolu koji su Partneri Srbija i Pravni skener organizovali za predstavnike OCD. LTI je oruđe za ocenjivanje transparentnosti lokalnih samouprava i njihovo rangiranje.

U petak, 23. novembra, programski direktor Transparentnosti, Nemanja Nenadić, učestvovao je kao panelista na [predstavljanju](#) rezultata mapiranja procesa u Državnoj revizorskoj instituciji i utvrđenih zahteva za Sistem za upravljanje revizijom (AMS), u hotelu Metropol u Beogradu.

Na panelu, na kojem su učestvovali, Snežana Antonijević, zamenica direktora Nacionalne akademije za državnu upravu, Dr Dejan Jakšić, Rektor Univerziteta u Novom Sadu, Đorđe Staničić, generalni sekretar Stalne konferencije gradova i opština, Tanja Janevska – Ekspert za metodologiju revizije, Sašo Jakovčevski – Ekspert za implementaciju metodologije revizije u IT sistemima i IT podršku u reviziji, kao i predsednik DRI Dr. Duško Pejović, Nenadić je ukazao na značaj objavljivanja podataka o javnim finansijama u mašinski čitljivom obliku, kako za građane, tako i za samu DRI, u procesu planiranja revizija. On je govorio o nalazima međunarodnog istraživanja o otvorenosti budžeta, u kojem Srbija godinama ostvaruje loše rezultate i sa inicijativama koje je u tom pogledu Transparentnost Srbija podnela Ministarstvu finansija, Upravi za javne nabavke i Državnoj revizorskoj instituciji i izrazio zadovoljstvo zbog toga što je DRI prihvatila te preporuke i najavila objavljivanje svojih podataka u otvorenom formatu, kao i objavljivanje odazivnih izveštaja.

Kada je reč o podacima o javnim nabavkama, postoji šansa da se podaci objave u ovom obliku ukoliko se za to postave temelji u Zakonu o javnim nabavkama, čije je donošenje u toku, kao i kroz odgovarajuća rešenja u podzakonskim aktima koji će bliže urediti objavljivanje informacija na Portalu javnih nabavki. Kada je reč o Ministarstvu finansija, ukazao je na šansu da se stvari pomere sa mrtve tačke, ako se primene mere koje su ušle u aktuelni nacrt akcionog plana Partnerstva za otvorenu upravu, gde se Ministarstvo obavezalo na objavljivanje podataka o izvršenju budžeta. U tom pogledu onespokojava činjenica da je i ove godine izostalo pravovremeno objavljivanje nacrta i predloga budžeta (u bilo kojem obliku). Šanse za poboljšanje stanja, Transparentnost Srbija vidi u javnim raspravama koje će biti vođene o delu lokalnih budžeta počev od naredne godine.

Sa stanovišta vršenja revizije veliki značaj bi trebalo da ima i otvaranje drugih, nefinansijskih podataka koji su u vezi sa budžetom. To se posebno odnosi na nefinansijske indikatore koji se mogu pronaći u vezi sa programima budžeta i u izveštajima o izvršenju budžeta, kao i informacije koje bi trebalo da budu dostupne nakon izmena Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja u informatorima o radu organa vlasti. Naime, ovi dokumenti bi trebalo da sadrže podatke o tome u kojoj meri su se organi vlasti koristili svojim ovlašćenjima, u koliko slučajeva su postupali u vezi sa određenom vrstom predmeta, što može biti od velikog značaja i za planiranje revizije, a naročito za ocenu o tome da li su javna sredstva korišćena svrsishodno.

Nenadić je 20. novembra učestvovao po pozivu u radu radne grupe za izradu nove Medijske strategije. Na ovom sastanku su razmatrane mere za unapređenje propisa i prakse u vezi sa nekoliko oblasti u kojima je Transparentnost Srbija sprovodila istraživanja i davala preporuke. Naročito je bilo reči o transparentnosti odluka koje se donose o finansiranju medijskih programa, kao i o transparentnosti vlasništva u medijima. Posebna tema diskusije bile su nabavke medijskih usluga od strane organa vlasti, što je u vezi i sa aktuelnim izmenama Zakona o javnim nabavkama, kao i pitanje mogućnosti da organi vlasti medijima dodeljuju donacije i da budu njihovi sponzori. U pogledu takvih aktivnosti Nenadić se založio za potpunu zabranu finansiranja, a ne samo delimičnu, kakva sada postoji kada je reč o finansiranju od strane pojedinih javnih preduzeća (ona koja se finansiraju iz budžeta ili ne posluju pozitivno). U vezi sa javnim nabavkama, problem predstavlja nekoliko pitanja – podizanje limita za sprovođenje javnih nabavki, koje se predviđa novim nacrtom zakona, a čime će biti izuzete mnoge javne nabavke medijskih usluga, različit tretman nabavki koje se sprovode od štampanih i elektronskih medija, nepostojanje jasnih kriterijuma za odabir medija od kojih će biti nabavljane medijske usluge, posebno kada ne postoji obaveza već samo mogućnost da se takve usluge zatraže, neprimerenost same mogućnosti da se pojedine usluge nabavljaju od medija i opasnost da se kroz nabavke medijskih usluga troše sredstva koja bi inače trebalo rasporediti kroz projektno finansiranje programa od javnog interesa.

U novembru je objavljena 241 vest ili prilog o aktivnostima naše organizacije odnosno vest u kojoj su citirani stavovi predstavnika TS. Na sajt TS postavili smo niz inicijativa i analiza, ali i odgovora državnih organa na naše dopise ili žalbe. Izdajamo [rešenje Poverenika](#) kojim je naložio Regulatornom telu za elektronske medije da našoj organizaciji dostavi podatke o emitovanju preizbornih poruka u kampanji za predsedničke izbore 2017. godine.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Razvojni, realni, uravnoteženi budžet – koga nema

21. novembra 2018.

Predlog budžet Srbije za 2019. godinu pohvaljen je u gotovo svim medijima iako ga niko nije video, jer još nije objavljen na internet prezentaciji Vlade Srbije.

Mediji su, naime, kao jednu od glavnih vesti objavili da je Vlada 20. novembra usvojila predlog budžeta za 2019, a [većinom](#) su prenete i samohvale Ministarstva finansija i Vlade u pogledu kvaliteta tog budžeta – da je „razvojni, realni, uravnoteženi“, da je „usmeren na poboljšanje kvaliteta života građana“, „ulaganje u kapitalne projekte“, i „na podsticanje daljeg rasta privrede“.

Međutim, ni u trenutku kada se vest o usvajanju budžeta pojavila u medijima, ni 15 sati kasnije, u momentu pisanja ovog teksta, predlog zakona o budžetu za 2019. godinu nije objavljen na [internet prezentaciji](#) Vlade Srbije, tako da je tačnost ocena o kvalitetu budžeta, pa čak i tačnost osnovnih podataka nemoguće proveriti. Da podsetimo, prva elektronska sednica Vlade [održana](#) je još u doba Mirka Cvetkovića, pre gotovo deceniju. Na tim sednicama se odavno ne razmatraju odštampani nacrti zakona koje bi nakon sednice trebalo redigovati ako je bilo nekih promena i skenirati radi objavljivanja. Sve što je usvojeno na sednici Vlade, može biti objavljeno gotovo istog časa i na njenoj veb prezentaciji.

Dok se kašnjenja u objavljivanju usvojenih dokumenata mere satima ili danima, kašnjenja u usvajanju se mere mesecima.

ВЛАДА ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ДОКУМЕНТИ
СЕДНИЦЕ ВЛАДЕ ЗА ВРЕМЕ МАНДАТА ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ИЗАБРАНЕ 29. ЈУНА 2017. ГОДИНЕ

110. седница Владе Републике Србије, 20. новембар 2018. године

- Предлог закона о изменама и допунама Закона о играма на срећу 82.26 KB
- Предлог закона о изменама и допунама Закона о пореском поступку и пореској администрацији 93.06 KB
- Предлог закона о изменама и допунама Закона о порезу на добит правних лица 78.91 KB
- Предлог закона о измени Закона о републичким административним таксама 65.30 KB

Tako je za usvajanje Fiskalne strategije, dokumenta koji sadrži podatke bitne za izradu budžeta i planove za naredne tri godine, Vlada imala kao rok 15. jun, ali nije poznato da li je izrađen čak i nacrt ovog dokumenta.

Ministarstvo finansija imalo je rok do 15. oktobra da dostavi Vladi nacrt zakona o budžetu, kako bi Vlada imala 15 dana da taj dokument razmotri.

Na sajtu Ministarstva finansija nacrt najvažnijeg zakona nije objavljen, tako da javnosti nije bio dostupan za dostavljanje komentara i predloga, a nepoznato je da li je bio dostupan i članovima Vlade.

Sama Vlada je imala rok da predlog Zakona o budžetu dostavi Skupštini do 1. novembra, i taj rok je prekršen peti put za redom. Ove godine rok je probijen za 20 dana, što je nešto bolje nego ranijih godina.

Narodni poslanici će tako imati 25, umesto 45 dana da razmotre nekoliko hiljada stranica teksta budžeta, obrazloženja i pratećih zakona, ukoliko se bude čekalo do krajnjeg datuma propisanog Zakonom o budžetskom sistemu.

Naravno, ukoliko vreme za raspravu bude utrošeno na obrazlaganje [besmislenih amandmana](#), u skladu sa praksom koju su poslanici vladajuće većine započeli upravo u vezi sa donošenjem budžeta, pre godinu dana, od toga neće biti koristi.

Transparentnost – Srbija podseća da je kašnjenje u donošenju ključnih budžetskih dokumenata glavni razlog za loš plasman Srbije na međunarodnom istraživanju Indeks otvorenosti budžeta. Prema [poslednjem objavljenom](#) Open budget indexu, iz januara 2018, Srbija je zauzela 62. mesto od 115 zemalja, sa sveta 43 od 100 mogućih poena.

P.S. (23. novembar)

Tri dana je bilo potrebno da predlog zakona koji je Vlada Srbije, kako je saopšteno „usvojila“ na sednici od 20. novembra 2018, prevali jedan kilometar rastojanja do Narodne skupštine.

Predlog budžeta stigao je u parlament i dostupan je [na sajtu skupštine](#).

Koliko će poslanici, kao predstavnici građana, moći da kažu o budžetu zavisice dobrim delom i od toga da li će poslanici SNS ponovo podnositi besmislene amandmane, koje obrazlažu a potom povlače pre izjašnjanja, a čiji je jedini cilj da se spreči rasprava.

Građani ni ovaj put nisu dobili priliku da se direktno izjasne o budžetu. Tim povodom programski direktor TS Nemanja Nenadić izjavio je da se stiče utisak da u Vladi sede ljudi koji vode potpuno različite politike.

TS je pre nekoliko meseci pozdravila donošenje Zakona o lokalnoj samoupravi koji, između ostalog, kaže da će biti obavezne javne rasprave o lokalnim budžetima, a sada imamo na

**ПРЕДЛОГ ЗАКОНА
О БУДЖЕТУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА 2019. ГОДИНУ**

І. ОПШТИ ДЕО

Члан 1.

Овим законом уређују се општи приходи и примања, расходи и издаци буџета Републике Србије за 2019. годину, њихово извршавање, обим задужења за потребе финансирања дефицита и конкретних пројеката и давање гаранција, управљање јавним дугом, коришћење донација, пројектних зајмова, коришћење прихода од продаје добара и услуга буџетских корисника и права и обавезе корисника буџетских средстава.

Буџет Републике Србије за 2019. годину састоји се од:

А. РАЧУН ПРИХОДА И ПРИМАЊА, РАСХОДА И ИЗДАТАКА	у динарима
Укупни приходи и примања остварена по основу продаје нефинансијске имовине	1.246.191.337.000
Укупни расходи и издаци за набавку нефинансијске имовине	1.249.535.453.000
Буџетски суфицит/дефицит	-3.344.116.000
Издаци за отплату главнице (у циљу спровођења јавних политика)	13.000.000.000
Издаци за набавку финансијске имовине (у циљу спровођења јавних политика)	6.555.884.000
Укупни фискални суфицит/дефицит	-22.900.000.000
Б. РАЧУН ФИНАНСИРАЊА	
Примања од задужења и продаје финансијске имовине	635.600.000.000
Издаци за отплату главнице и набавку финансијске имовине	612.155.484.000
Нето финансирање	22.900.000.000
Промена стања на рачуну (позитивна - повећање готовинских средстава негативна - смањење готовинских средстава)	544.516.000

republičkom nivou, gde se troši najviše novca, potpuno negiranje mogućnosti da javnost bilo šta kaže na vreme o budžetu Srbije

P.P.S. (27. novembar)

Nakon što je Vlada Srbija narodnim poslanicima uskratila zakonsko pravo da budžet za sledeću godinu razmatraju najmanje 45 dana, time što ga je dostavila 23. novembra 2018, umesto do 1. novembra, kako [nalaže](#) Zakon o budžetskom sistemu, Skupština se sprema da se gotovo u potpunosti odrekne prava da argumentovano diskutuje o Vladinim predlozima.

Naime, predsednica Narodne skupštine, Maja Gojković je već za 27. novembar [zakazala](#) sednicu na kojoj bi trebalo da se raspravlja o budžetu i o još šezdeset i jednom aktu!

Imajući u vidu da su svi ti akti na neki način u vezi sa predlogom budžeta, postoji realna opasnost da se ponovi ustaljena praksa i da se o svim tim aktima vodi objedinjena rasprava, sa limitiranim vremenom (600 minuta) za raspravu o svim amandmanima koji budu podneti na njih.

Kao što se prvi put pokazalo upravo prilikom usvajanja aktuelnog budžeta, i potvrdilo na svim sednicama Skupštine nakon toga, može se pretpostaviti da će i tako skraćeno vreme za raspravu biti utrošeno na [obrazlaganje besmislenih amandmana](#).

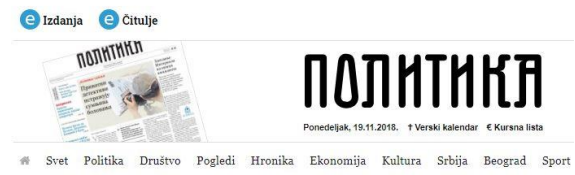
Naravno, svaka nova sednica je prilika za narodne poslanike iz vladajuće većine, budući da oni drže konce u svojim rukama, da sa ovom praksom prestanu i da na taj način iskažu spremnost da rade one poslove zbog kojih su ih građani izabrali. Ukoliko to budu želeli, prvi korak bi bio da odbiju predloženi dnevni red, i da zatraže više vremena za brižljivo razmatranje hiljada stranica obrazloženih predloga budžetskih akata za čiju pripremu su Ministarstvo finansija i budžetski korisnici uložili veliki trud.

Uštede u javnim preduzećima ili mnogo buke ni oko čega

21. novembra 2018.

„Politika“, a za njom i brojni drugi mediji, krupnim [rečima](#) su ispratili donošenje novih Smernica za izradu planova rada javnih preduzeća: „Odzvonilo luksuzu u javnim preduzećima“, „[NEMA LUKSUZA!](#) Vlada Srbije ograničila troškovnik u firmama koje dobijaju novac iz budžeta“

Između ostalog, tu se predviđa da „javna preduzeća moraju da opravdaju i detaljno obrazlože svaku javnu nabavku“, da javna preduzeća koja imaju gubitke ili koja dobijaju novac iz budžeta ne smeju da dele donacije i budu sponzori, da obrazlože započete, odnosno planirane, a nerealizovane investicije za prethodne tri godine, da sagledaju mogućnosti za racionalizaciju troškova i slično.

Odzvonilo luksuzu u javnim preduzećima

Autor: Marijana Avalumović | petak, 16.11.2018. u 16:12

U ovim smernicama Vlade Srbije nema ničega spornog, ali ni epohalnog, budući da se javna preduzeća uglavnom podsećaju na njihove zakonske obaveze.

Međutim, glavna stvar je to što se ove smernice nimalo ne razlikuju od onih koje je [Vlada Srbije dala javnim preduzećima](#) za tekuću, 2018. godinu, a nema bitnih razlika ni u poređenju sa [Smernicama](#) od pre dve godine. Jedina prava novina jeste to što je ove godine Vlada donela [uredbu](#), a u ranijim slučajevima je smernice donosila zaključkom koji se ne objavljuje u Službenom glasniku.

Imajući sve to u vidu, prava tema na koje bi javnost trebalo da usmeri pažnju nipošto nije „ukidanje luksuza“ u javnim preduzećima (koje se, ni inače, ne može izvesti iz okolnosti da nabavke moraju da se opravdaju), već pitanje u kojoj meri je Vlada do sada nadzirala sprovođenje svojih smernica – da li su javna preduzeća dostavljala sve tražene podatke, da li je Vlada proveravala njihovu istinitost, i da li su planovi ostvareni.

Kad je reč o sadržini Smernica, njihov najvredniji deo je onaj koji se odnosi na planiranje sponzorstva i donacija. Vlada Srbije je još u novembru 2016. godine usvojila Smernice za izradu godišnjih programa poslovanja za 2017. godinu kojim su sva javna preduzeća obavezana da u pripremi godišnji programa poslovanja polaze od smernica i ciljeva ekonomske i fiskalne politike Vlade u pogledu racionalizacije troškova poslovanja prema kojima troškovi sponzorstva i donacija ne mogu da se planiraju ukoliko se javno preduzeće finansira iz sredstava budžeta ili je poslovalo sa gubitkom prema poslednjem objavljenom finansijskom izveštaju.

S jedne strane, na ovaj način su sprečene potpuno nerazumljive (i nerazumne) situacije da višegodišnji gubitaši istovremeno dele novac za sponzorstva i donacije, ali je ostavljena mogućnost da najveća preduzeća (koja ne dobijaju direktno budžetska sredstva) i dalje troše novac za te namene. Pored toga, ostavljena je puna sloboda u vezi sa troškovima marketinga i oglašavanja. To je jedan od zaključaka [istraživanja Transparentnosti Srbije o javnim preduzećima iz 2017.](#) čiji su nalazi i dalje aktuelni.

Nema rušenja - nema ni asistencije policije

20. novembra 2018.

Izgleda da odsustvo policijske asistencije za rušenje restorana na Kopaoniku nije jedini, pa možda ni najveći problem kada je reč o uklanjanju bespravnih objekata. Transparentnost Srbija je pokušala da utvrdi da li je policija u ranijim prilikama pružala asistenciju inspektorima Ministarstva građevine (MGSI), odnosno, da li su u ranijim slučajevima

inspektori MGSI pokušavali uklanjanje bespravnih objekata pre nego što zatraže pomoć od policije.

Podsećamo, u slučaju nerušenja bespravnog objekta na vrhu Kopaonika, saopšteno je da MGSI ne želi da postupa bez policijske podrške, a da MUP [neće](#) da pruži asistenciju pre nego što se pokuša izvršenje bez njih. Ministarstva se pozivaju na različite odredbe propisa o tom pitanju.

INSAJDER U FOKUSU ISTRAŽIVANJA INSAJDERA STAV REDAKCIJE

MUP za Insajder: Ministarstvo građevinarstva nije dostavilo dokaz da je pokušalo da ruši objekat na Pančićevom vrhu bez policije

Objavljeno: 7.08.2018

Nelegalni objekat na Pančićevom vrhu nije srušen iako je Republička inspekcija naložila rušenje i 7. avgust označila kao dan početka uklanjanja objekta. Razlog je izostanak „neophodne asistencije policije“. U odgovorima na pitanja InsaJdera u MUP-u Srbije kažu da je izostanak asistencije opravdan jer, kako tvrde, Ministarstvo građevine nije priložilo potrebnu dokumentaciju, odnosno dokaz da je rušenje prvo pokušano bez asistencije policije.

Foto: InsaJder / Objekat na Pančićevom vrhu u vreme za koje je bilo zakazano rušenje

Kako bismo utvrdili kakva je bila praksa pre ovog slučaja, [tražili](#) smo od MGSI kopiju zahteva koji je podnet policijskoj stanici u Brusu rad pružanja pomoći pri rušenju. Tražili smo i podatke u koliko je slučajeva tokom 2017. i 2018. godine, ili u ranijem periodu za koje imaju podatke, Ministarstvo zahtevalo od MUP pomoć radi uklanjanja objekta odnosno njegovog dela, u koliko slučajeva je MUP odbio da pruži pomoć zbog toga što nije postojao dokaz o pokušaju da se objekat ukloni bez pomoći policije, a u koliko slučajeva je MUP pružio ovu pomoć.

Prvi odgovor koji smo dobili bio je delimičan - saznali smo da su 2015. godine sprovedena rešenja republičkih građevinskih inspektora na četiri lokacije u nacionalnim parkovima odnosno parkovima prirode, uz asistenciju policije.

Na dodatni zahtev, upućen jer je većina pitanja iz prvog ostalo bez odgoovra, dobili smo [podatak](#) o delovodnom broju dopisa upućenom policijskoj stanici u Brusu, ali i informaciju koja nas je onemogućila da proverimo da li je slučaj na Kopaoniku usamljeni primer ili jedan u nizu, zbog sistemskog problema - neusaglašenosti propisa nakon što je izmenjen Zakon o policiji.

Naime, iz [odgovora](#) MGSI nije bilo moguće utvrditi kakva je bila ranija praksa – zato što od januara 2017. do avgusta 2018. uopšte nije bilo uklanjanja objekata po nalogima inspektora MGSI, ni uz asistenciju policije ni bez nje.

Kupovina glasova

7. novembra 2018.

Kupovina glasova i zloupotrebe javnih sredstava su krivična dela i kada su u vezi sa izborima za nacionalne savete nacionalnih manjina. Ono što je zajedničko za ova krivična dela i slične događaje koji se odnose na izbore za državne i lokalne organe jeste faktička nekažnjivost.

Najočigledniji primer podmićivanja birača, koje je pri tom vršeno javnim sredstvima, se izgleda dogodio u Novoj Crnji. Prema [navodima](#) iz medija u ovoj opštini su pojedini Romi od predstavnika lokalne samouprave dobijali bonove za socijalno ugrožene u vrednosti od 3000 da bi glasali za jednu listu. Krivičnu prijavu je podneo jedan od učesnika tih izbora sa protivničke liste, koji je inače, sličan slučaj

Lista Respekt za Rome: Iz opštine glasove kupovali bonovima

Autor teksta:

Natsia Kovačev

Sumnje u regularnost izbora za nacionalne savete počeli su da iznose predstavnici lista nekoliko nacionalnih manjina. Predstavnik liste "Respekt za Rome" podneo je i krivičnu prijavu zbog sumnje u kupovinu glasova.

Posle slovačke i crnogorske, i lista "Bunjevci zajedno" ukazuje na nesređene biračke spiskove, zbog čega su mrtvi dobijali pozive za glasanje, a mnogi živi nisu mogli da glasaju.

f 187

g+ 0

7

E-mail

prijavio i nakon izbora 2016, kada je, kako kaže, prijavio i predsednika opštine Nova Crnja Peru Milankova i sebe, jer je "lično kupovao glasove za predsednika opštine Nova Crnja". "Tada je predsednik opštine zamolio mene kako bi on pomogao Romima, ali na taj način što moram da mu pomognem da on bude predsednik. Kupio sam za njega 131 glas za šta mi je on, to jest njegova ćerka dala 200 hiljada dinara i 700 evra", ispričao je za N1 Anton Jovanović. Nije poznat ishod tog postupka, a osumnjičeni predsednik opštine je i dalje na tom mestu.

S druge strane, kada je reč o kupovini glasova na lokalnim izborima, jedini znani slučaj vođenja krivičnog postupka neslavno je okončan - [zastarevanjem](#). To je omogućilo da se osumnjičeni akter za ova krivična dela iz 2012. u javnosti čak predstavi kao žrtva progona.

Podsećamo da kada je reč o izborima za državne i lokalne organe vlasti, postoji moguća odgovornost i za dostavljanje lažnih podataka o finansiranju kampanje. Međutim, i tu je krivična odgovornost u stvarnosti nikakva ili toliko mala da se ne vode posebne statistike. S druge strane, kada je reč o izborima za manjinske nacionalne savete ne postoji čak ni dužnost

vođenja evidencija o izvorima finansiranja i strukturi troškova kampanje, a kamoli dužnost da se sačine, provere i objave izveštaji. U stvarnosti, vode se ozbiljne kampanje, a učesnici su u mnogim slučajevima isti kao kod "običnih" izbora - političke partije.

Spisak neizvršenih rešenja

6. novembra 2018.

Predstavnici Medijske koalicije u Timu za dijalog [dostavili](#) su Koordinacionoj grupi Vlade Srbije za saradnju sa medijima spisak od 601 neizvršenog rešenja koja su doneta po žalbama izjavljenim Povereniku zbog povrede prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja i zahtevali njihovo hitno izvršenje.

Izvršenje rešenja Poverenika za informacije je po oceni Transparentnosti, važno ne samo za građane, novinare i udruženja koja su tražila kopije dokumenata i podatke od organa vlasti, već i kao osnovni pokazatelj da li u Srbiji postoji vladavina prava.

Činjenica da postoji makar jedno neizvršeno rešenje Poverenika, i da to prolazi bez reakcije Vlade, koja po zakonu obezbeđuje izvršenje rešenja, i Skupštine, koju Poverenik upoznaje sa ovom činjenicom u godišnjem izveštaju, znak je da ne funkcioniše ni pravni sistem, niti da ima "političke volje" da oni koji krše zakon pretrpe makar političke posledice.

Bavi li se predsednik Srbije direktorima javnih preduzeća

5. novembra 2018.

Medijske spekulacije o tome da predsednik države, Aleksandar Vučić, nezadovoljan padom Srbije na rangiranju zemalja po lakoći poslovanja, traži smene direktora pojedinih javnih preduzeća, ne bi bila značajna, da ju je bilo ko demantovao i predočio građanima da direktore javnih preduzeća postavlja i razrešava Vlada Srbije, kada se, po proceduri iz Zakona o javnim preduzećima utvrdi da nisu ispunili planove ili da su nestručno obavljali poslove, a ne predsednik Republike.

Blic: Vučić najavio smene direktora javnih preduzeća

Izvor: Tanjug/Rade Prelić

Autor teksta: Predsednik Srbije Aleksandar Vučić žestoko je kritikovao rad pojedinih ministarstava i najavio smenu direktora javnih preduzeća, na sednici Vlade Srbije koja je održana sa predstavnicima Srba sa Kosova, piše Blic.
Bela
Blic: Kako list navodi, predmet tih kritika bilo je nazadovanje Srbije na takozvanoj "Duing biznis" listi, koja rangira zemlje po lakoći poslovanja.
f 1026 Ove godine Srbija je u izveštaju Svetske banke bila na 48. mestu, odnosno pet mesta slabije rangirana nego prošle godine.

Transparentnost Srbija ovim povodom podseća da Srbija ima i drugi, znatno veći problem kada je reč o direktorima javnih preduzeća - velika većina njih uopšte nije ni postavljena nakon konkursa koji su obavezni još od 2012. godine, već rade kao vršioци

dužnosti. U tom statusu, oni se mogu lako zameniti iz bilo kog arbitrarnog razloga i od strane političkih struktura koje su ih isto tako arbitrerno i postavile na ta mesta. Posledice su opstajanje političkog uticaja tamo gde ga ne bi smelo biti, rujanje vladavini prava, a neretko i lošiji rad samih javnih preduzeća.

Inicijative i analize

Zakon o lobiranju

14. novembar 2018.

Teško da može biti boljeg pokazatelja o tome kako Srbija ispunjava preporuke međunarodnih organizacija od slučaja usvajanja Zakona o lobiranju početkom novembra 2018, a na preporuku GRECO-a (grupe zemalja za borbu protiv korupcije) iz 2015. Preporuka za povećanje uticaja javnosti na donošenje zakona u Srbiji „ispunjena“ je tako što je ovaj zakon donet bez ijedne reči rasprave o stotinu predloženih amandmana.

Opšte ocene zakona

Jedan od poslednjih antikoruptivnih propisa koje Srbija nije imala, Zakon o lobiranju, konačno je usvojen 18 godina pošto su počele antikorupcijske normativne reforme. Donošenje zakona je planirano nacionalnim strateškim dokumentima za borbu protiv korupcije iz 2005. i 2018. GRECO je u četvrtom krugu evaluacije dao rok do kraja 2016. da Srbija usvoji ovaj zakon kao najvažniju meru za povećanje javnosti rada zakonodavnih tela.

Zakon koji će početi da se [primenjuje](#) za 9 meseci, neće rešiti ključne probleme netransparentnog rada organa vlasti i postupaka pripreme zakona i drugih opštih akata. Ne samo zato što primena zakona u Srbiji daje previše razloga za oprez, već i stoga što norme novousvojenog akta nisu dovoljno dobre. Šta je u zakonu pozitivno, pored činjenice da je uopšte usvojen? Dobro je što Zakon ne uređuje samo lobiranje koje bi bilo usmereno prema narodnim poslanicima (za šta u ovom trenutku nema baš mnogo razloga budući da se stvarno odlučuje na drugom mestu), već i uticaj na funkcionere i službenike u izvršnoj vlasti, lokalnoj samoupravi, javnim preduzećima i ustanovama. Treba pohvaliti i to što je naglašena potreba integriteta u lobiranju, što je određen organ nadležan za nadzor (Agencija za borbu protiv korupcije), a naročito propisanu zabranu da se kao lobisti pojave aktuelni i bivši funkcioneri dve godine po prestanku funkcije.

Međutim, zbog njegovih manjkavosti, dometi korisnih rešenja iz zakona će biti ograničeni. Krenimo redom, od razumevanja zašto je uopšte potrebno da se uredi lobiranje. Javni funkcioneri i službenici stalno o nečemu odlučuju. Njihove odluke mogu biti oblikovane u opšte akte (na primer zakone) koji će važiti u neograničenom broju budućih situacija. Rezultat njihovog odlučivanja može biti i pojedinačni pravni akt (na primer rešenje o postavljenju pomoćnika ministra, građevinska dozvola). Najzad, odluka se može odnositi i na neko faktičko postupanje koje nije uređeno drugim pravilima – na primer odluka ministra da učestvuje u otvaranju tržnog centra, gradonačelnika da primi neku delegaciju ili predsednika Republike da nekom mediju da intervju.

Sve gore pomenute odluke bi trebalo da budu donete u javnom interesu. Šta je javni interes u konkretnoj situaciji nije uvek lako utvrditi ni kada su donosioci odluka poštenu i kada nisu izloženi uticajima sa strane. Stvar se komplikuje kada takvi uticaji postoje, bilo da dolaze od neposredno zainteresovanih lica ili od posrednika koji imaju mogućnost da dopru do donosilaca odluka. Moguća štetnost tih uticaja po javni interes, pogotovo kada su skriveni, glavni je razlog da se lobiranje uredi zakonom.

Srpski Zakon o lobiranju je višestruko ograničen. Prvo, on će važiti samo za pokušaje da se utiče na sadržinu opštih pravnih akata, a ne i pojedinačnih odluka. Drugo, zakon ne stvara nikakve zabrane niti obaveze u vezi sa uticajem koji neposredno vrše zainteresovana fizička lica, što proizvodi apsurdne posledice. Na primer, kada taksisti od Ministarstva saobraćaja i od Grada Beograda traže da se ograniči konkurencija, kada advokati i javni beležnici pregovaraju direktno sa Ministarstvom pravde o pitanjima koja se tiču njihovih interesa, kada bogati pojedinac željan da izgradi sportski centar ili zabavni park traži izmenu urbanističkih planova i poklanjanje građevinskog zemljišta za tu namenu – podaci o ovim zahtevima i susretima ne bi morali da se beleže u posebnim registrima.

Međutim, ako bi se zainteresovana lica obraćala državnim organima preko profesionalnih posrednika – lobista ili lobističkih firmi, onda bi postojala dužnost da o tome izveštavaju i lobisti i „lobirana lica“ u organima vlasti. Isto tako, dužnost beleženja podataka u registar bi postojala kada fizička lica iz navedenih primera svoje interese ne bi promovisali kao građani, već preko udruženja taksista, javnobeležničke ili advokatske komore, ili kada bi se umesto pojedinca državnom organu obraćala firma koja je u njegovom vlasništvu. Oni bi tada imali status „neregistrovanog lobiste“.

Zakon postavlja pravila o tome kako se lobiranje pravilno vrši tako što kaže da lobiranje počinje obraćanjem lobiste lobiranom licu u pismenoj formi, uz dostavljanje dokaza o registraciji, ugovora o lobiranju bez podataka o ugovorenoj naknadi i naziva propisa za koji se lobira. Ako postoji takva zakonska obaveza bilo bi logično da su sve druge vrste kontakata između lobista i organa vlasti zabranjene (na primer ubeđivanje funkcionera o potrebi da se izmeni zakon u neformalnim prilikama i bez naznačenja da se lobiranje vrši za određenog klijenta). Međutim, budući da izričite zabrane kao ni propisane kazne za takvo postupanje nema, ostala je „rupa u propisima“. Imaćemo situaciju sličnu onoj koja je postojala godinama u sferi inspekcijskog nadzora: da inspektori kontrolišu samo one koji su registrovali svoju delatnost i obavljaju je po propisima, a da su oni koji rade „na crno“ van njihove nadležnosti.

Iz sličnih razloga bi mogla biti sporna i odredba prema kojoj se lobiranjem ne smatra „javno saopštavanje stavova i dostavljanje predloga, stručnih mišljenja i inicijativa u vezi sa donošenjem propisa“. Zakonodavac je verovatno hteo da naglasi da građani, udruženja i druga zainteresovana lica mogu slobodno da iznose svoje stavove i predloge, a da se to ne smatra lobiranjem za koje bi morali da ispunjavaju neke posebne uslove, što je sve u skladu sa slobodom izražavanja. Međutim, norma je napisana tako da se odnosi na svakog, pa i na lobiste. Tako će građani Srbije i državni organi i dalje čitati stručna ekspertska mišljenja koja ih uveravaju da je neki zakon dobar ili loš, a neće postojati dužnost da se ekspert koji svoje mišljenje ne daje nezavisno „legitimiše“ kao zastupnik interesa svog klijenta.

Četvrta slabost je u domenu transparentnosti. Postoji dvostruka dužnost izveštavanja Agencije za borbu protiv korupcije: od strane lobista i lobiranih lica.

Međutim, Zakonom nije propisana obaveza objavljivanja tih izveštaja, niti unošenja podataka o izvršenom lobiranju u obrazloženje nacrti i predloga akata, tako da je za sada nepoznato hoće li građani, nakon što ovaj zakon počne da se primenjuje, imati na raspolaganju išta više podataka o raznim uticajima na donošenje propisa.

Ostali su i neki problemi koje je ovaj zakon mogao da reši, da se pri njegovom donošenju pošlo sa drugog polazišta. Naime, građani, udruženja i privredni subjekti koji se obraćaju državnim organima u vezi sa donošenjem ili izmenom propisa često se suočavaju sa situacijom da državni organi ostaju nemi na takve inicijative, bez obzira na potencijalnu korisnost predloga, ili da arbitrarno biraju koje će od tih inicijativa uzeti u obzir.

Ovaj zakon ne daje lobistima ekskluzivna prava pristupa donosiocima odluka, ali odredbe člana 29. ostavljaju prostora da budu protumačene u tom pravcu. Odredbe tog člana daju pravo lobisti „da traži od lobiranog lica da ga primi u blagovremenom roku, da mu pruži podatke u vezi sa predmetom lobiranja i da bude blagovremeno obavešten o svim javnim raspravama i drugim oblicima javnih konsultacija u vezi sa pripremom i donošenjem propisa za koje obavlja lobiranje“. Takva prava bi u stvari trebalo da imaju sva lica kojih se tiče donošenje nekog propisa i udruženja koja se staraju o javnom interesu, a ne samo lobisti kao profesionalni posrednici, pa ostaje da se nadamo da novo pravilo neće biti iskorišćeno za sužavanje prava građana da se neposredno bore za sopstvene ili opšte interese, pod izgovorom da državni organi imaju vremena da se konsultuju samo sa lobistima.

U Zakonu ima i drugih spornih tačaka, kao što je propisivanje obaveze da lobisti prođu obaveznu obuku kod državnog organa (iako je lobiranje posao koji se vrši u privatnom interesu klijenta), kao i ostavljanje mogućnosti da lobiranje u Srbiji vrše strani lobisti i kada ne ispunjavaju uslove iz domaćeg zakona (dovoljno je da su registrovani po zakonu zemlje porekla). Posebnu teškoću u primeni zakona može stvoriti nepotpuno uređen status „neregistrovanih lobista“ – zastupnika interesa udruženja ili privrednog društva čiji je član korisnik lobiranja. Naime, u praksi neće uvek biti jasno da li oni vrše lobiranje za „korisnika“ (na primer za nekoliko firmi koje su članice poslovnog udruženja) ili iznose predloge i inicijative poslovnog udruženja (na primer Privredne komore, Saveta stranih investitora, NALED-a) kao takvog, što se ne bi smatralo lobiranjem.

Rešenje za većinu pomenutih problema je mogla biti primena obrnutog pristupa u odnosu na onaj od kojeg je krenuo sprski zakonodavac. Umesto da se primarno uređuje ko i kako može da lobira, bolje bi bilo da je naglasak stavljen na postupanje organa vlasti, funkcionera i službenika, na njihovu dužnost da zabeleže i obelodane ko im se i sa kakvim predlozima obraćao, bez obzira na način, ali i na dužnost da razmotre i odgovore na svaki argumentovani predlog za unapređenje propisa i prakse, ma od koga da dolazi¹.

---

¹ Više o tome u [publikaciji](#) o lobiranju u Srbiji.

Donošenje Zakona

Namere da se lobiranje u Srbiji uredi prvi put su zapisane u Antikorupcijsku strategiju iz 2005, a zatim i u naredni, još uvek važeći dokument te vrste iz 2013. Na ispunjenju ove obaveze nije se mnogo radilo, a tekst razmatran u okviru Ministarstva trgovine, koji je pošao od predloga udruženja Društva lobista Srbije, nikada nije došao do faze nacрта.

Verovatno ni do danas ne bi bilo pomaka da nije bilo preporuka mehanizma Saveta Evrope – GRECO iz juna 2015. i publiciteta koji su dobila saopštenja GRECO-a o tome da Srbija nije ispunila svoje obaveze. GRECO je, između ostalog, u vezi sa Skupštinom primetio da je „potrebno da se obezbedi da predlozi zakona budu dostupni narodnim poslanicima i široj javnosti u ranoj fazi, kako bi se omogućilo njihovo propisno kritičko ispitivanje pre nego što budu predmet plenarne rasprave“. Dalje, primećeno je da postoji diskrecija oko toga hoće li Skupština uzeti u obzir inicijative koje dolaze od građana i narodnih poslanika, kao i u pogledu organizovanja javnih slušanja, a da se javne rasprave ne organizuju i u nekim slučajevima kada se zakoni bitno menjaju.

GRECO je zato preporučio da „transparentnost zakonodavnog procesa bude dodatno unapređena (i) time što će se obezbediti da predlozi zakona, amandmani na takve predloge i agende kao i ishodi sednica odbora budu objavljeni na vreme, da odgovarajući vremenski okviri budu na snazi za podnošenje amandmana i da se hitni postupak primenjuje kao izuzetak a ne kao pravilo; i (ii) daljim razvijanjem pravila o javnim raspravama i javnim slušanjima i obezbeđenjem njihove primene u praksi. Pored toga, potrebno je da se obezbedi da odgovarajući okvir bude na snazi kako bi se regulisali kontakti narodnih poslanika sa lobistima i ostalim trećim stranama koji pokušavaju da utiču na parlamentarni proces.“

Kad je reč o lobiranju, GRECO ukazuje na to da ne postoje ograničenja niti propisi za transparentnost kontakata koje narodni poslanici imaju sa trećim stranama koje bi mogle pokušati da utiču na njihovu odluku. Zato je preporučeno „uvođenje pravila za narodne poslanike o načinima njihove interakcije sa lobistima i ostalim trećim stranama koje pokušavaju da utiču na parlamentarni proces, i da te interakcije budu transparentnije“. Imajući u vidu ovaj deo preporuke, i činjenicu da Zakon ne garantuje da će podaci o lobiranju biti dostupni javnosti, neizvesno je da li će on dobiti pozitivnu ocenu od GRECO-a.

Rad na donošenju Zakona o lobiranju je konačno pokrenut sa mrtve tačke u proleće 2018, nakon iznenađujuće velikog negativnog publiciteta koje je dobilo saopštenje ove organizacije o tome da Srbija [nije ispunila](#) nijednu od preporuka i da je „pokrenut postupak“ zbog toga². Pre tog saopštenja, nije bilo pomaka sve vreme dok je trajao rok za ispunjenje preporuka (do kraja 2016), pa čak ni nakon sednice GRECO-a iz oktobra 2017, na kojoj je konstatovano da obaveza nije ispunjena. U maju 2018. Vlada je [formirala](#) posebno telo zaduženo za koordinaciju ispunjavanja preporuka GRECO-a.

---

² U nameri da umanje razmere problema zvaničnici Srbije su dali svoj prilog „post-istinitosti“ u [vidu](#) sledeće konstrukcije: „Srbija ubrzano radi na ispunjavanju preporuka tela Saveta Evrope za borbu protiv korupcije – GREKO, od kojih su gotovo sve u većem delu već ispunjene, što je i navedeno u izveštaju tog tela.“

O nacrtu ovog zakona vodila se živa javna rasprava, u kojoj su učestvovala i neka od udruženja koja najčešće dolaze u kontakt sa predstavnicima vlasti radi izmena i donošenja propisa, ali u obrazloženju zakona nema reči o razmatranju neusvojenih predloga. Ministarstvo pravde nije objavilo ni poseban izveštaj sa javne rasprave, iako je bilo u obavezi da to učini na osnovu Poslovnika Vlade. Tako je, paradoksalno, prilikom ispunjavanja preporuke GRECO-a ponovo prekršeno jedno od postojećih pravila za koje je GRECO još 2014-2015. konstatovao da se ne poštuje dovoljno.

Ovaj propust Ministarstva pravde je međutim ništa u odnosu na postupanje Narodne skupštine prilikom razmatranja i usvajanja predloga Zakona o lobiranju. Na predlog zakona je predloženo tačno sto amandmana, od kojih su mnogi bili inspirisani obrazloženim sugestijama koje je svim poslaničkim grupama [dostavila](#) organizacija Transparentnost Srbija.

Odbor za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu je amandmane na ovaj zakon [razmatrao](#) ukupno 40 sekundi, a prisutni članovi su doneli odluku da se oni odbiju „u paketu“, pri čemu je, očigledno, ključni razlog bila činjenica da ih ni Vlada nije prihvatila.

Na plenarnom zasedanju situacija nije bila ništa bolja. U okviru 16. tačke dnevnog reda, predsedavajući je obavestio poslanike da su „primili amandmane koje su na predlog zakona podneli narodni poslanici, izveštaj pomenutog Odbora, kao i mišljenje Vlade“, zatim je pročitao ko je sve podneo amandmane na koji član. Iza svakog člana, išlo je pitanje „Da li neko želi reč?“, ali se niko nije javljao. Potom je rasprava [zaključena](#). Ovaj put narodni poslanici nisu ćutali zato što nisu imali šta da kažu, već zato što je pitanje bilo upućeno samo radi zadovoljenja forme. Naime, predlog Zakona o lobiranju je bio šesnaesta tačka dnevnog reda, a još tokom prve tačke objedinjene rasprave o dvadesetak tačaka, i to tokom rasprave o amandmanima na član 4, prvog zakona po redu, predsedavajući je konstatovao da je vreme za raspravu o amandmanima isteklo.

Naime, prema članu 158. st. 4. [Poslovnika](#) Skupštine, „svaki podnosilac amandmana ima pravo da obrazloži svoj amandman, u trajanju do dva minuta, s tim da ukupno trajanje pretresa u pojedinostima po ovom osnovu ne može biti duže od deset časova“. Po već ustaljenoj praksi, poslanici vladajuće većine su podneli obilje besmislenih amandmana na prvu tačku dnevnog reda, a potom utrošili deset sati na njihovo obrazlaganje, kako ne bi ostalo vremena za bilo kakvu diskusiju o drugim pitanjima.

Ostaće zapisano da su narodni poslanici prethodno [zaključili](#) da je potrebno da se, na osnovu člana 157. Poslovnika, vodi objedinjena rasprava jer je predlog Zakona o lobiranju navodno „međusobno uslovljen ili su rešenja međusobno povezana“ sa zakonima o vanrednim situacijama, sprečavanju nasilja na sportskim priredbama, policiji, bezbednosti na putevima, detektivskoj delatnosti, privatnom obezbeđenju, zaštiti od požara, dobrovoljnom vatrogastvu, kritičnoj infrastrukturi, uređenju sudova, parničnom postupku, zaštiti podataka o ličnosti, izvršenju vanzavodskih sankcija, besplatnoj pravnoj pomoći i o overavanju potpisa.

Kao zanimljivost skupštinske debate (dok je još bilo vremena za priču na razne teme) može se navesti to da je jedan opozicioni poslanik na samoj raspravi izneo [sumnje](#) da se jedan od zakona menja kako bi se pogodovalo interesima banaka, koje su „izlobirale da država zaštiti njihov interes i da rešava njihove problematične kredite“, dok je poslanik stranke iz vladajuće koalicije (koja se trenutno nalazi u nemilosti glavnih koalicionih partnera), [optužio](#) lidera opozicione stranke (čiji govori nailaze na simpatije glavnih koalicionih partnera) da je „uzeo 50.000 evra za lobiranje za jednu političku opciju“.

Da li je SNS u kampanji imala baze podataka o građanima

17. novembar 2018.

U kampanji pred lokalne izbore 2018. godine mnogi građani žalili su se, putem društvenih mreža, da su na mobilne telefone dobijale pozive iz štaba "liste Aleksandar Vučić". Jedan takav slučaj, poziv novinarki Istinomera Milki Domanović, [snimljen](#) je i [objavljen](#). Saradnik TS Zlatko Minić takođe je dobio poziv, posle čega je pokušao da utvrdi ko ga je zaista zvao, sa kog broja, da li je SNS imala bazu sa ličnim podacima građana i od koga je dobila podatke.

Svi pozivi su bili tipski, "pozivari", su sa manje ili više umešnosti predstavljali podatke koje su im pripremljeni, uglavnom nespremni za improvizaciju, ali spremni da slažu. Tako se moglo čuti da Siniša Mali i Goran Vesić nisu kandidati za odbornike, ali da Aleksandar Vučić jeste, mada neće biti gradonačelnik, da je renovirana Slavija, "napravljen Beograd na vodi", da je SNS "dala dosta novca lokalnim samoupravama", da su "otvorili fabrike, 20.000 radnih mesta".

Ako bi se onaj ko je pozvan i identifikovan po imenu, zainteresovao otkud to da "lista Aleksandra Vučića" zna njegovo ime, broj mobilnog telefona i opštinu u kojoj živi, odgovor je takođe bio tipski - "imam to u kompjuteru".

Kada sam saznao da izborni štab "u kompjuteru" ima mene, koleginicu Domanović i kao i brojeve svih onih koji su delili slična iskustva na Fejsbuku i Tviteru, zaključio sam da to podseća na sakupljanje i obradu podataka o ličnosti bez zakonskog osnova i bez pristanka obrađenih ličnosti. Stoga sam se obratio Povereniku za informacije od javog značaja i zaštitu podataka o ličnosti i podneo [prijavu](#). Ideja je bila da podstaknem Poverenika da izvrši nadzor nad sprovođenjem zakona i utvrdi da li je SNS mimo zakona uspostavila bazu podataka i da li je podatke pribavila od MTS-a, čiji sam pretplatnik. Dobio sam "načelni [odgovor](#)" koji ne prejudicira eventualnu odluku u postupku nadzora. Upućen sam, međutim, na proceduru propisanu zakonom. Iako mi to nije bila prvobitna namera, krenuo sam pravcem na koji me je Poverenik usmerio.

Zakon kaže: ako sumnjam da neko obrađuje podatke o meni, mogu da zatražim da mi saopšti kakave to podatke ima. Prvi [dopis](#) otišao je stoga poštom u centralu SNS-a. Objasnio sam ko me i kad zvao, u čije ime, izneo sumnju da imaju bazu podataka u kojoj smo moj mobilni i ja. Zatražio sam objašnjenje da li SNS, njen izborni štab ili izborna koalicija obrađuju podatke o meni, koje podatke, otkud im, i sve što tada važeći [zakon](#) propisuje, što znači da sam tražio i da mi omoguće uvid u podatke i izdaju kopiju.

S obzirom na to da je osoba, koja je zvala tvrdila da u kompjuteru ima broj mog mobilnog telefona, a z akoji sam potpisao ugovor sa operaterom koji je u većinskom državnom vlasništvu, pozeleo sam da proverim da li je izborni štab SNS podatke dobio od Telekomu odnosno od MTS-a.

Stoga sam poslao Telekomu [dva zahteva](#). U prvom sam ih pitao da da li su SNS-u dostavili podatke o svojim korisnicima, među kojima sam i ja. U drugom sam tražio da mi otkriju skriveni broj sa kojeg sam primio poziv. Za slučaj da ne mogu da mi kažu ko me to zapravo zvao, zaželelo sam pojašnjenje koji ih propis sprečava da mi to saopšte i da li bi u tom slučaju oni u moje ime vodili postupak pred Poverenikom protiv meni nepoznatog pretplatnika.

Ubrzo je stigao [odgovor](#) iz MTS-ove Direkcije za privatne korisnike, datiran 20. aprila. U suštini naveli su da moj broj nije javno dostupan, da informacije o vlasništvu, lokaciji, pretplatničkom broju i listing poziva nisu dostupni trećim licima i da Telekom *garantuje tajnost ličnih podataka*.

A što se tiče zahteva da mi otkriju ko je vlasnik broja sa kojeg sam dobio poziv, odgovorili su da to ne nude "kao komercijalnu uslugu", već je "ista omogućena samo ako se utvrdi postojanje uznemiravanja, odnosno zlonamernih poziva i poruka". A korisnici imaju mogućnost da podnesu prijavu uznemiravanja.

U međuvremenu, pošto SNS nije odgovorila na zahtev, napisao sam [žalbu](#) Povereniku. U julu je Poverenik doneo [rešenje](#) kojim se SNS nalaže da odluči po mom prvobitnom zahtevu.

Iz obrazloženja se vidi da je SNS sa Poverenikom komunicirala preko punomoćnika, advokata Dragana Ivanovića, koji je u njihovo ime odgovorio na žalbu. U odgovoru je advokat naveo da SNS ne poseduje bazu podataka sa ličnim podacima građana, pa tako ni sa mojim podacima, da ja pritom nisam pružio nijedan dokaz da me je "određeni član" SNS zvao sa neidentifikovanog broja. A pošto nisam pružio dokaz, zaključio je advokat, "paušalno" sam u žalbi Povereniku izneo neistinu. Stoga je žalbu trebalo odbaciti, naveo je advokat.

Pošto je advokat ustvrdio da SNS nema nikakvu bazu, zaključio je da onda ona nije rukovalac podataka, pa nema obavezu da odgovori na zahtev. Pri tome, kako je i MTS saopštio da moji podaci nisu ustupljeni, niti javno dostupni, SNS *"ni na koji način nije mogla" da mi uputi poziv jer joj lični podaci o meni i mom broju telefona ne mogu biti poznati*.

Konačno, advokat je predložio i da budem kažnjen jer sam se žalio: "Neutemeljeni navodi podnosioca žalbe jasno ukazuju da je *žalba politički motivisana radi prikazivanja javnosti da se radi o stranci koja krši zakon*, iako (stranka, prim. aut.) postupa savesno, striktno se pridržavajući propisa Republike Srbije". Stoga advokat predlaže da se žalba odbaci kao nepotpuna ili odbije kao neosnovana, te da Poverenik *"obaveže žaliooca da Srpskoj naprednoj stranci nadokadi troškove žalbenog postupka"*.

Poverenik je, međutim, doneo rešenje da SNS mora da odgovori na zahtev. Mesec dana kasnije iz kancelarije advokata Ivanovića zaista sam dobio [dopis](#) u kome me je izvestio da SNS niti poseduje niti obrađuje bilo kakve podatke koji se na mene odnose, pa ne može ni da mi omogući uvid i kopiranje istih.

U tom trenutku bio sam suočen sa sledećim činjenicama ili bar tvrdnjama:

1. MTS nije ustupio SNS-u moj broj telefona;
2. Neko me je zvao i predstavio se da zove u ime SNS i da moj broj ima u kompjuteru;
3. SNS nema podatke o meni ni o drugima, odnosno nema nikakve baze podataka.

To bi moglo da znači:

- a. a) neko se lažno predstavio;
- b. b) SNS ne poseduje bazu podataka SADA, ali ju je posedovao u vreme kada mi je upućen poziv;
- c. c) u ime SNS zvala me je marktinška agencija ili neko drugo (pravno) lice koje je stranka angažovala u vreme predizborne kampanje, a koja poseduje ili je posedovala bazu podataka.

ili čak da

- a. d) SNS laže

ili da joj

- a. e) podatke nije dostavio MTS već neki drugo pravno lice ili državni organ.

Krenuo sam od tačke a). Ako se neko lažno predstavio, ko zna šta je zaista želeo i otkud mu moj broj telefona. Ta pitanja izazvala su *uznemirenje*, što je osnov da se ponovo obratim MTS-u.

Novi [dopis](#) naslovljen "Prijava uznemiravanja" dostavio sam im krajem avgusta. Zatražio sam da utvrde ko je vlasnik broja sa kojeg sam pozivan, jer SNS tvrdi da me oni nisu zvali. Obrazložio sam zbog čega za to postoji pravni osnov (član 116. Zakona o elektronskim komunikacijama), i zbog čega sam ja doživeo uznemiravanje, te sam zaključio da su "ispunjeni uslovi da mi Telekom Srbija dostavi podatke o fizičkom ili pravnom licu na koje je registrovan, odnosno na koje je u trenutku poziva bio registrovan, skriveni broj". Takođe, zatražio sam da mi se dostave podaci o pravnom ili fizičkom licu koje je platilo troškove poziva koji mi je upućen.

Iz napomene na obrascu na kojem sam prijavio uznemiravanje saznao sam da će "Telekom Srbija preduzeti sve mere na sprečavanju zlonamernih/uznemiravajućih poziva u skladu sa članom 116. Zakona o elektronskim komunikacijama". A taj član, propisuje da je operator, ako utvrdi da je zlonamerni ili uznemiravajući poziv upućen sa broja njegovog pretplatnika, dužan da tom pretplatniku uputi upozorenje, odnosno, u slučaju ponovnog uznemiravanja, preduzme druge odgovarajuće mere radi

sprečavanja daljeg uznemiravanja. Ako nije pozivano sa njihovog broja, proslediće tom drugom operatoru prijavu, kako bi ovaj postupio na opisani način.

Pošto četiri nedelje nisam dobio odgovor, [mejlom](#) sam Telekom podsetio na zahtev. Već narednog dana dobio sam SMS kojim me obavestavaju da je neophodno da "uznemiravanje nije starije od mesec dana", da obavezno navedem datum kad je bilo uznemiravanje i vremena kada su primljeni pozivi, da još jednom "izvršim proveru" i ponovo podnesem prijavu. Odgovorio sam da nemam nameru da to učinim jer sam sve detaljno obrazložio u dokumentima podnetim uz zahtev, te očekujem da postupe po njemu.

Telekom me već posle par dana [izvestio](#) da su "pažljivo razmotrili zahtev, uzeli u obzir sve relevantne činjenice i izvršili sve potrebne provere". I zaključili: "Jedan poziv ne smatra se uznemiravanjem".

U međuvremenu, da otklonim sumnje da neko laže ili vešto izbegava da predstavi stvarno stanje u vezi sa zloupotrebom podataka o ličnosti, ponovo sam se [obratio](#) Povereniku, sa predlogom da izvrši nadzor nad primenom zakona, odnosno utvrdi da li je Telekom prekršio zakon, na koga je bio registrovan broj sa koga je poziv (odnosno pozivi i drugim građanima koji su iznosili u javnost istovetna iskustva) bio upućen, i da utvrdi da li je (pravno ili fiziko) lice na koje je broj bio registrovan prekršilo Zakon o zaštiti podataka o ličnosti.

Od Poverenika sam ponovo dobio *načelan* [odgovor](#) koji "ne prejudicira eventualnu odluku u postupku nadzora", ali ne odgovara na predlog da se nadzor izvrši. Uz pojašnjenje odredbi Zakona o elektronskim komunikacijama obavesthen sam da su za nadzor nad njegovim sprovođenjem nadležni inspektori elektronskih komunikacija, a da se Poverenik u vezi sa pozivima (i obilascima birača od vrata do vrata) izjašnjavao u [saopštenju](#).

Tu je traganju za odgovorima bio kraj. Možda sam mogao da se obratim inspektorima elektronskih komunikacija ili da istražujem da li je SNS prijavila troškove telefonske linije i cele pozivarske kampanje u izveštaju o finansiranju kampanje podnetom Agenciji za borbu protiv korupcije.

Pitanje je da li bi se odgovori suštinski razlikovali ili bismo se i dalje vrteli u krug, samo sa malo većim prečnikom.

Ostalo je nerazjašnjeno ko je zvao, odakle mu podaci, da li je to deo kampanje i kako se finansira i ko je (ako je) sve prekršio zakone. Sva ova neodgovorena pitanja bila bi dovoljna da se otvorio ozbiljna rasprava koja bi morala da rezultira predlozima kako sprečiti ovakve slučajeve u budućim kampanjama.

Otvoreno pismo Odboru za kulturu i informisanje

23. novembar 2018.

Transparentnost Srbija poslala je, u ime 60 organizacija i medija, pismo Odboru za kulturu i informisanje Narodne skupštine Republike Srbije:

Imajući u vidu ogroman značaj koji Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, kao nezavisni državni organ, ima za pružanje pravne zaštite prilikom ostvarivanja ta dva ustavna prava građana,

poučeni lošim iskustvima iz prošlosti i štetnim posledicama za rad državnih organa kada se kasni sa izborom njihovih rukovodilaca,

polazeći od standarda iz postojećih zakonskih rešenja i dobrih praksi kojima se obezbeđuje izbor najboljih kandidata u postupku otvorenom za javnost,

“Organizacije civilnog društva, mediji, predstavnici poslovne, stručne i naučne zajednice, pozivaju Odbor za kulturu i informisanje Narodne skupštine Republike Srbije na poštovanje sledećih standarda:

- da u skladu sa svojim nadležnostima iz člana 29. st. 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, člana 58. Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i člana 203. Poslovnika Narodne skupštine, **što pre otpočne postupak izbora novog poverenika**, budući da aktuelnom nosiocu te funkcije mandat ističe 22. decembra 2018. godine;
- da **postupak izbora** najboljeg kandidata za ovu funkciju učini otvorenim, po uzoru na zakonska rešenja za izbor predsednika i članova Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki, tako što će **javno pozvati** sva zainteresovana lica koja ispunjavaju uslove da dostave dokaze o svojoj kvalifikovanosti, **razmotriti prispele prijave i objaviti rezultate tog razmatranja**;
- da **precizira zakonske uslove za izbor**, tako što će pored opšte stručnosti i iskustva u zaštiti i unapređenju ljudskih prava, prednost dati **kandidatima koji imaju specifičnu stručnost i iskustvo** u vezi sa zaštitom i unapređenjem oba ljudska prava za čiju zaštitu je Poverenik nadležan (pravo na pristup informacijama i pravo na zaštitu podataka o ličnosti);
- da, radi donošenja argumentovane odluke o predlogu koji će biti upućen Narodnoj skupštini, **obavi razgovor sa najboljim kandidatima** na sednici koja će biti otvorena za javnost;
- **predlog odluke o izboru najboljeg kandidata obrazloži** prema svakom od postavljenih uslova.”

Spisak potpisnika možete pogledati na sajtu TS: <http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom/10300>

Saopštenja

Poreska uprava neosnovano odbija da dostavi podatke o kontroli u medijima

19. novembra 2018.

Poreska uprava je nezakonito odbila da organizaciji Transparentnost Srbija (članica Transparency international) dostavi podatke o tome u kojim medijima i koliko dana je tokom 2015, 2016. i 2017 godine vršila inspekcijski nadzor. Naime, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti [naložio](#) je Poreskoj upravi da našoj organizaciji dostavi podatke o kontrolama u preduzećima koja su osnivači ili izdavači 10 medija u Boru, utvrdivši da za uskraćivanje informacija ne postoji pravni osnov. TS je od Poreske uprave [tražila](#) podatke o sprovednoj kontroli i u šest drugih gradova - Beogradu, Čačku, Kikindi, Loznici, Nišu i Vranju.

Ove podatke smo tražili u okviru istraživanja čiji je cilj da se utvrdi da li inspekcije postupaju jednako prema medijima. Pored Poreske uprave, Transparentnost Srbija je podatke tražila i od Inspektorata za rad i Uprave za preventivu, u čijoj je nadležnosti protivpožarna zaštita. Uprava, u sastavu MUP-a, nije odgovorila na zahteve, republički Inspektorat za rad je poslao odgovore, dok je Poreska uprava prvo tražila dodatni rok od 40 dana, jer je navodno bilo potrebno više vremena za prikupljanje podataka, da bi potom [rešenjima](#) odbila sve zahteve. Kao razlog je navedeno da se „traži previše podataka“ ali i da je reč o „podacima o poreskim obveznicima“ koje Poreska uprava ne sme da dostavi na osnovu Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji.

Transparentnost je za svih sedam rešenja podnela [žalbe](#), a žalba koja se odnosi na medije u Boru je prva koju je Poverenik rešio. Očekujemo da će odluka biti ista i u drugim slučajevima.

Poverenik je u rešenju utvrdio da ne stoji tvrdnja Poreske uprave u vezi sa zaštitom podataka o poreskim obveznicima, jer je Transparentnost Srbija tražila samo podatke o tome da li su kontrole vršene i kojim danima, te je Poreska uprava mogla da izdvoji samo tražene podatke, ne narušavajući prava kontrolisanih subjekata. Takođe je utvrđeno da Poreska uprava nije predočila ni jedan dokaz o tome da se „zahtevom traži preveliki broj informacija za čiju obradu bi bilo utrošeno izuzetno mnogo vremena“.

Neposredan povod za ovo istraživanje su sumnje u pristrasnost inspekcija, koje su se javile naročito u vezi sa kontrolama u „Južnim vestima“ i „Vranjskim“. Transparentnost Srbija je zato želela da na širem uzorku utvrdi kakav je odnos između inspekcija i medija u pojedinim gradovima.

Višemesečno odbijanje Poreske uprave da dostavi tražene informacije o kontrolama, uz navođenje očigledno neosnovanih razloga za uskraćivanje, podstiče sumnje u nejednako postupanje i moguće zloupotrebe. Svi zahtevi i odgovori koji su poslani u okviru istraživanja o odnosu inspekcijskih organa prema medijima i njihovim oglašivačima objavljeni su na sajtu TS, a nalazi celokupnog istraživanja biće predstavljeni do kraja novembra 2018

Konferencije

Inspekcije i mediji

30. novembra 2018.

Transparentnost Srbija predstavila je istraživanje čiji je cilj bio da utvrdi da li inspekcije postupaju nepristrasno ili su zloupotrebjavane radi pritiska na medije, odnosno njihove osnivače i izdavače, i na druga pravna lica - oglašivače ili potencijalne oglašivače u medijima. Pored toga, istraživanje se bavilo i pitanjem transparentnosti rada inspeksijskih organa, kao preduslovom za javnu kontrolu i utvrđivanje eventualne pristrasnosti u kontroli privrednih subjekata.

Programski direktor TS Nemanja Nenadić ukazao je da nema čvrstih pokazatelja da se inspeksijske službe u Srbiji zloupotrebjavaju radi pritiska na medije i druge privredne subjekte, ali je dodao da je istraživanje nepotpuno zato što Poreska uprava nije dostavila tražene podatke.

Kako se na osnovu do sada dostupnih informacija ne može izvući potpuno pouzdan zaključak da li inspekcija vrši pritisak na medije, ne može se tvrditi ni da se svi privredni subjekti u kontrolama tretiraju na isti način, rekao je Nenadić.

Povod za istraživanje je bio to što je u prethodnom periodu "bilo više pritužbi i sumnji u vezi sa postupanjem inspeksijskih organa, uz ocenu da je reč o pritisku na pojedine medije". Istraživanje je obuhvatilo sedam gradova iz raznih delova Srbije a TS je od inspekcije zatražila podatke o kontrolama u medijima u prethodne tri godine. Za šest gradova (Bor, Čačak, Loznica, Vranje, Niš, Kikinda) uzorak je obuhvatio sve relevantne medije i pravna lica koja su učestvovala na konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja u prethodnim godinama, a uzorak u Beogradu činilo je 11 medija.

Uzorak drugih pravnih lica odnosno firmi koje su oglašivači ili su potencijalni oglašivači činile su kompanije iz sektora industrije nameštaja, mesne i mlekarske industrije. Podaci o kontrolama zatraženi su od poreske inspekcije, protivpožarne, inspekcije rada i za koje se pretpostavljalo da bi najčešće mogli obavljati kontrole osnivača medija.

Za privredne subjekte uzorak su činile firme iz oblasti industrije nameštaja, mesne industrije i mlekare, a podaci su traženi od inspekcije rada, poreske, veterinarske, tržišne i protivpožatne inspekcije.

TS je tražene podatke o kontrolama inspekcija uz veći ili manji napor dobila od inspekcije rada, tržišne i veterinarske inspekcije. Uprava za preventivu, u čijoj je nadležnosti protivpožarna zaštita i u sastavu je Ministarstva unutrašnjih poslova nije odgovorila na zahteve, dok je Poreska uprava prvo tražila dodatni rok od 40 dana, a zatim je odbila sve zahteve. "Poreska uprava je nezakonito odbila da TS dostavi podatke o tome u kojim medijima i koliko dana je tokom 2015, 2016. i 2017. godine vršila inspeksijski nadzor", rekao je Nenadić.

Poreska uprava je ključan akter, ali od nje nismo uspjeli da dobijemo podatke, naglasio je Nenadić

Zlatko Minić iz TS ukazao je da je poreska inspekcija odbila čak i dao dostavi svoje planove rada i izveštaje o radu, tvrdeći da je reč o prevelikom broju informacija. Na novi zahtev, da dostavi podatke samo za Niš, kao i informacije o tome koje planove i izveštaje poseduje i koliki broj informacija nije "preveik broj", PU je odgovorila da nema podatke za Niš, a odgovoren a ruga dva zahteva proglasila tajnim.

PU je praktično proglasila tajnom, pozivajući se na Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji, čak i podatak koliko informacija ne smatra prevelikim brojem informacija, naveo je Minić i dodao da je to najbolji pokazatelj koliko grčevito PU želi da sakrije sve informacije od javnosti.

Upravo stoga je osnovna preporuka istraživanja povećanje transparentnosti u radu inspekcija, a posebno u radu poreske inspekcije.

U diskusiji posle predstavljanja istraživanja učestvovali su Vesna Ristić iz Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, Milan Stefanović iz NALED-a, Danimir Vulinović iz Državne revizorske institucije, Svetozar Raković iz Nezavisnog udruženja novinara Srbije i Maja Stojanović iz Građanskih inicijativa.

Istraživanje je sprovedeno zahvaljujući donaciji Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Holandije.

Celo istraživanje možete preuzeti sa [sajta TS](#).

Sve zahteve, odgovore državnih organa i ostala dokumenta prikupljena tokom istraživanja možete pogledati ili preuzeti sa stranice: <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/projekti/168-inspekcije-selektivnost-i-nadzor-medija>

O Nacrtu zakona o javnim nabavkama

8. novembra 2018.

Zarobljavanje Članovi Radne grupe Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji za Poglavlje 5 – Javne nabavke razgovarali su sa predstavnicima Uprave za javne nabavke o Nacrtu zakona o javnim nabavkama. Sastanak, održan 8. novembra u Kući ljudskih prava, otvorio je **Nemanja Nenadić**, koordinator Radne grupe i programski direktor Transparentnosti Srbija.

Sandra Damčević, direktorka Uprave za javne nabavke je predstavila ključne novine u Nacrtu zakona o javnim nabavkama koji se nalazio na [javnoj raspravi u oktobru 2018. godine](#). „Nacrt zakona predlaže usaglašavanje sa pravnim tekovinama EU u oblasti javnih nabavki, uključujući i povećanje transparentnosti i konkurentnosti, kao i efikasnije procedure javnih nabavki“, poručila je ona.

Najviše interesovanja su privukla pitanja posebnih režima nabavki, definisanja kriterijuma za dodelu ugovora i pitanje kadrovskih kapaciteta javne administracije da sprovodi nove procedure koje su predviđene ovim Nacrtom. Članovi Radne grupe su takođe govorili o važnosti monitoringa koji treba da sprovodi Kancelarija za javne nabavke u cilju sprečavanja, otkrivanja i otklanjanja nepravilnosti.

Nemanja Nenadić je govorio o neophodnosti analize vrednosti javnih nabavki u Srbiji kako bi se na pravi način utvrdila najoptimalnija visina pragova do kojih se zakon ne primenjuje.

Prema nacrtu novog Zakona o javnim nabavkama, u Srbiji se podiže granica iznosa za koji su državni organi u obavezi da sprovedu nadmetanje. Do sada je ta granica bila 500 hiljada dinara (oko 4 200 evra), a sada će biti duplo veća, oko milion dinara (oko 8 470 evra). Sve ispod moći će da ide na direktnu kupovinu.

To je jedna od spornih odredbi predloga Zakona na koju su ukazali predstavnici organizacija okupljenih u Radnu grupu za Poglavlje 5.

Direktorka Uprave rekla je da će se o njihovim primedbama raspravljati. „Interesuje nas razlika od 500 hiljada dinara do milion, koliko je takvih nabavki bilo i šta će ići bez primene. Ima dosta predloga i da se podignu (granice) i da se snize. Jednak je broj“, rekla je ona.

Nemanja Nenadić iz Transparentnosti Srbija navodi da se nada da će pre upućivanja Zakona u dalju proceduru, nadležni pripremiti analizu koja će pokazati koliko će nabavki biti izostavljeno usled novih pravila.

Predstavnice Uprave za javne nabavke poručile su na skupu da nadzor nad postupcima javnih nabavki razumeju kao svoju dužnost.

„Definisano je najšire moguće – u cilju sprečavanja, otkrivanja, otklanjanja nepravilnosti koje su nastale i mogu da nastanu u primeni Zakona. Šta može da se desi da ja kažem da mi to nećemo (raditi), niti nam je to cilj“, rekla je Sandra Damčević.

Trenutno stanje kadrova, međutim, nije takvo da ovu dužnost mogu brzo da obave.

„Ako vam kažem da su do sada dva zaposlena radila nadzor za celu Srbiju, to je stvarno strašno“, navodi Damčević i dodaje da „rade na tome da pojačaju kadrovski kapacitet“.

Iako je dosadašnji Zakon o javnim nabavkama, jedan deo podataka činio vidljivim javnosti, Nemanja Nenadić smatra da to nije dovoljno i da su i ovde potrebna poboljšanja.

Javna rasprava o predlogu novog Zakona o javnim nabavkama završena je 22. oktobra, a cilj izmena je usklađivanje sa evropskim zakonodavstvom.

Antikorupcijsko savetovalište ALAC

Prenosimo dva slučaja iz prakse našeg Antikorupcijskog savetovališta:

REM

Volonteri Savetovališta su na jednom skupu upoznati sa informacijama u vezi sa prijavama koje građani upućuju Regulatornom telu za elektronske medije. Građani koji se obraćaju zbog mogućih nepravilnosti u programima emitera su se požalili da nemaju povratne informacije u vezi sa predstavkama koje podnose. Kažu da nakon podnošenja nemaju niti jednu informaciju o tome šta je učinjeno, a da iz drugih izvora dolaze do informacija o odbacivanju prijave. Takođe, način na koji je od strane REM-a ponuđeno da se predstavke podnesu nije uređen najjasnije. Mogućnosti za podnošenje nisu najpreciznije ponuđene, s obzirom da je jasno da je moguće da se podnesu putem pošte, kao bilo koji drugi podnesak u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku. Drugi način je da se dostave putem onlajn aplikacije koja nudi ispunjavanje određenih polja. Međutim, nakon tehničkog podnošenja same prijave u vezi sa prestupom na koji se sumnja (klikom na opciju „pošalji“), podnosilac ne dobija bilo kakvu povratnu informaciju u vezi sa samom prijavom (na primer, zavodni broj, datum prijema, lice koje će postupati po prijavi, itd). Naši volonteri će pokušati da provere navode građana, i na osnovu toga će se Savetovalište obratiti nadležnim institucijama.

Prosvetna inspekcija

Iz Zaječara nam je stigao slučaj u vezi sa optužbama protiv profesora u jednoj osnovnoj školi u obližnjem selu. Savetovalištu se obratio klijent koji ukazuje da se protiv mlađeg kolege vodi "prava hajka" zbog navodnog upisivanja određenog broja časova. Lokalna prosvetna inspekcija tvrdi da je to radio nepravilno i sa namerom da uveća njihov broj, a samim tim i platu. U prijavi se kaže da je mlađi kolega zloupotrebljen i da ga prosvetna inspekcija koristi kao primer i žrtvu, kako bi se skrenula pitanja sa drugih kolega u čiju korist se prave propusti i ne utvrđuje stvarno stanje prilikom kršenja propisa. Od podnosioca prijave smo najpre zatražili da se dostave svi relevantni dokumenti i informacije koje ima u posedu, kako bismo pripremili slučaj, odnosno obraćanje nadležnoj inspekciji.

Mediji

Kad poziv predsednika promeni sve i - "preskoči" institucije

N1, 6. novembar 2018.

"Majstorski potez predsednika Srbije - pomogao samohranjoj majci" - tako su, između ostalog, tabloidi bliski vlasti preneli vest da je predsednik Aleksandar Vučić rešio skoro dvogodišnju pravnu bitku jedne meštanke Boljevaca. Ona je govorila za N1, rekla da se ljuti na vlast, predsednika su njene reči dirnule i, kako kaže, pozvao ju je telefonom.

Osim što je ovoj ženi pomogao da reši problem, predsednik je, radeći nešto što nije u opisu njegovog posla, preskočio najmanje pet institucija u čijem je opisu baš to. Čemu nam onda služe institucije?

Kad poziv predsednika promeni sve i - "preskoči" institucije

Autor teksta:

Ksenija Pavkov

"Majstorski potez predsednika Srbije - pomogao samohranjoj majci" - tako su, između ostalog, tabloidi bliski vlasti preneli vest da je predsednik Aleksandar Vučić rešio skoro dvogodišnju pravnu bitku jedne meštanke Boljevaca. Ona je govorila za N1, rekla da se ljuti na vlast, predsednika su njene reči dirnule i, kako kaže, pozvao je telefonom.

f 523

g+ 0

in 0

38

E-mail

Izvor: N1

Decenijama je Slobodan Petrić, meštanin sela kraj Ljiga, od nadležnih opština tražio da naprave put kroz njegovo selo. "Šta da tražiš kad nema čoveče, kažu nema para", priča.

Stojana Veljković iz Boljevaca kraj Beograda, godinu i po dana sudi se s Putevima Srbije, da za kuću koju ruše zbog Koridora 11 bude pravedno obeštećena. "Godinu i po dana, ko će meni da plati advokata", pita Stojana.

Ovakvih Slobodana i ovakvih Stojana u Srbiji je na hiljade, ali se njihovi problemi ne rešavaju preko noći. Petriću je jedan susret s predsednikom promenio sve i problem mu je "završen".

Stojanu je, pak, predsednik Vučić pozvao telefonom, i to nakon što je, ljuta na vlast, između ostalog, poručila i ovo: "Volim Vučića, ali nažalost više nema poverenje u mojoj kući".

Nije prošao ni dan, a u nedelju ujutru, po naređenju predsednika Vučića posetio ju je direktor Puteva Srbije Zoran Drobniak. Obećao - rešava problem.

Jedan poziv tako je promenio sve. Jedan poziv, takođe je preskočio sve institucije. Jer ako je građanka u pravu da je u eksproprijaciji oštećena, postavlja se pitanje ko je sve u krivu?

Gradski zavod za veštačenje koji je vršio procenu kuće? Poreska uprava koja zemljište vodi kao poljoprivredno, iako Stojana plaća porez za gradsko - građevinsko, opština Surčin koja ju je poslala na sud, Putevi Srbije koji se na suđenjima nisu pojavljivali, i na kraju, ako je tačno da je njen potpis na rešenju o eksproprijaciji falsifikovan - ko će za to delo krivično odgovarati?

"Postoje samo dve mogućnosti. Ili ljudi u Putevima Srbije i ovim drugim javnim službama nisu uradili dobro posao, pa su sada naterani, i onda naravno moraju oni da budu odgovorni, ili je pak došlo do toga da se prekrši zakon u korist gospođe koja je došla do TV ekrana, a na štetu svih drugih koji nisu imali takvu priliku", kaže Nemanja Nenadić iz Transparentnosti Srbija.

Da li ih je potez predsednika abolirao od svake odgovornosti? Opasno je, kažu, u Transparentnosti, kada jedan čovek preuzme ulogu institucija, jer onda se postavlja pitanje čemu one uopšte služe.

Oni na vlasti time, kažu, i sebi čine kontra uslugu.

"Onda će i svi drugi preskakati sve stepenike i neće biti zadovoljni sve dok ne dođu do vrha, sve dok predsednik lično ne razmotri i njihov slučaj", navodi Nenadić.

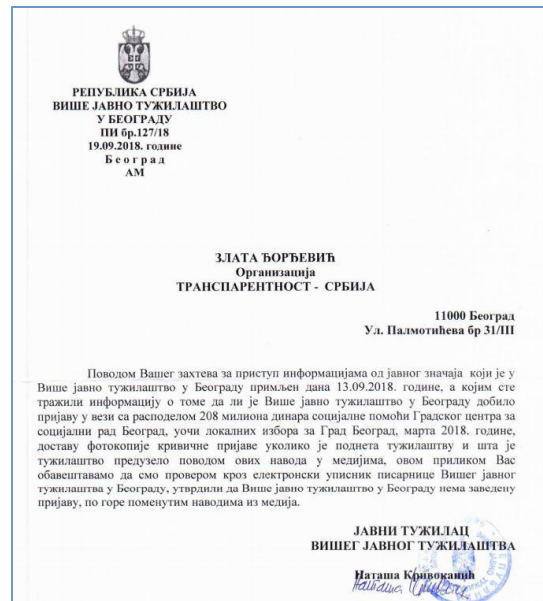
Sve to govori, konstatuje sagovornik N1, da je Srbija u velikoj meri marketinška, a ne pravna država.

Tužilaštvo ne reaguje na višemilionsku zloupotrebu sredstava

Danas, Katarina Živanović, 5. novembar 2018.

Više javno tužilaštvo u Beogradu nije pokrenulo istragu na osnovu podataka koje je izneo list Danas, da je 208,5 miliona dinara jednokratne socijalne pomoći beogradskog Gradskog centra za socijalni rad podeljeno sigurnim glasačima SNSa pred lokalne izbore, u martu ove godine. Naime, list Danas je došao do dokumenata koji potvrđuju da je po 15.000 dinara dobilo 13.900 osoba iz opština Obrenovac, Barajevo, Vračar, Grocka, Sopot i Lazarevac, koji, inače, nisu korisnici usluga centara za socijalni rad.

Organizacije Transparentnost Srbija poslala je u septembru Višem javnom tužilaštvu [zahtev](#) za pristup informacijama od javnog značaja, postavljajući pitanje šta je Tužilaštvo preduzelo povodom navoda u našem listu i da li je postupalo po službenoj dužnosti. U kratkom [odgovoru](#) javnog tužioca navodi se da Više javno tužilaštvo nema zavedenu prijavu po pomenutim navodima iz medija.

Programski direktor Transparentnost Srbije Nemanja Nenadić kaže za Danas da je ovo **još jedan slučaj na kojem se pokazuje koliko je važno da tužioci ne čekaju da im neko podnese krivičnu prijavu već da sami proveravaju svaku informaciju koja ukazuje na moguću zloupotrebu službenog položaja ili javnih sredstava.**

- Takva proaktivnost je nešto na čemu insistira i EU. Tužioci mogu da postupaju i kada krivična prijava nije podneta, ali njihova obaveza da to učine nije jasno definisana. Usled toga, nepostojanje prijave često služi kao izgovor da takve sumnje ostanu neispitane - ističe Nenadić.

Danas je u martu ove godine u nekoliko tekstova izneo saznanja o spornoj raspodeli jednokratne socijalne pomoći građanima Beograda koje je odobrila Vlada Srbije. Jedna od zaposlenih u Centru rekla nam je da ju je samo u jednom danu, neposredno pred gradske izbore, petoro ljudi zvalo sa pitanjem „gde da otvorim žiro račun da mi uplatite novac“.

- Pitala sam ih, na osnovu čega da vam isplatim novac kada niste korisnici Centra za socijalni rad. Pa tako su nam rekli u stranci - glasio je odgovor tražilaca jednokratne socijalne pomoći.

Po 15.000 dinara dobilo je 13.900 osoba iz opština Obrenovac, Barajevo, Vračar, Grocka, Sopot i Lazarevac koje, inače, nisu korisnici usluga centara za socijalni rad. Time je, objavio je Danas, Vlada Srbije prekršila Zakon o socijalnoj zaštiti, koji propisuje da je za dodelu jednokratne novčane pomoći socijalno ugroženom stanovništvu zadužena jedinica lokalne samouprave, a ne Vlada Srbije.

